

vsem učitelja, ne pa strokovnjaka. Za osnovnošolskega učitelja pač ni potrebno, da na popolen in izčrpen način pozna razne strokovne predmete, niti ni potrebno, da pozna pedagogiko in psihologijo v vsej znanstveni globini, ker potrebuje za svoje praktično delo najbolj obščekulturnega in pedagoškega duha, katerega pa mogoče vendar ne bo dobil iz še tako izčrpane strokovne izobrazbe. Na drugi strani pa uvažujemo, da bi učitelj s poglobljenim in znanstvenim delom na univerzi lahko pridobil osebno zelo bogato izobrazbo, lahko pa bi izgubil ono neposrednost, s katero kot neznanstveno šolan človek razlaga razne resnice in pojave preprostemu človeku in otroku, da ga res razume. Gotovo je znanstvena metoda zelo popolna, toda prav redko se zgodi, da bi se znal znanstveno izobražen človek na svojem področju tako približati otroku in preprostemu človeku, da bi ga ta dva z veseljem poslušala in se ob njem kultivirala. Ker pa mnogi učitelji zase in za svojo izobrazbeno izpopolnitev potrebujejo več, naj bi bilo delo na učiteljski šoli tako urejeno, da si bodo mogli širšo izobrazbo pozneje pridobivati sami, da bodo lahko naprej študirali, da bodo znali sami čitati knjige itd.

Sem torej za to, da ostanemo učiteljske šole kot posebna stopnja srednje šole za obče oblikovanje učitelja. Morala pa bi se izpremeniti delo in program te šole. Najvažnejša zahteva za tako šola bi bila, da naj da učitelju to, kar v življenju in osebno res potrebuje. Ne mislim na vidik koristnosti in praktičnosti, ker ne gre samo za učiteljevo delo ob drugih, temveč za zadostitev njegovih osebnih kulturnih potreb. Učiteljska šola naj bo predvsem šola za učitelje, t. j. za tistega, ki bo z veseljem, iz notranje in doživljene potrebe ter z vsem razumevanjem človeka in razmer v katerih živi, bogatil, izobraževal in vzgajal druge. Učiteljska šola naj bi izoblikovala učitelje, ki jih bodo drugi priznali za svoje avtoritete in vodnike, na katere se bodo v potrebah in stiskah, gospodarskih in srčnih, obračali se jim zaupali in jih ljubili ter spoštovali. To je osnovna zahteva, ki naj vodi delo na taki šoli, kajti samo takega človeka potrebujejo otroci in ljudje tam zunaj v naši provinci.

Oblikovanje mladih ljudi za učitelje naj imajo pred očmi profesorji vseh šolskih predmetov in ne sami oni, ki poučujejo pedagoške predmete. Seveda naj s tem učiteljišče ne postane kaka strokovna šola, ki bi se ozirala le na praktične potrebe bodočega učitelja. Saj učitelj ne bo upravljal kakega stroja in ne bo imel opravka z mehaničnimi stvarmi, temveč z živim človekom. Zato ga ne smemo oblikovati tako, da bi imel za vse prilike že naprej določen način reakcije, da bi ga za vse prilike naučili praktičnih dejanj itd. Učitelj naj bo osebno mnogo bogatejši kot potrebuje pri svojem delu, vendar pa naj bo — učitelj. Gornja zahteva pomeni, da naj poskušajo podajati vsi profesorji na učiteljski šoli svoje predmete na ta način, da bodo z njimi oblikovali pedagoškega duha bodočega učitelja. Gre za neposredno razmerje profesorja do učenca, za osebni odnos profesorja do njegovega predmeta, za doživljene pedagoškega čuta in pedagoškega erosa ob njegovem delu. Zahteva po posebni učiteljski šoli se mi zdi posebno upravičena zato, ker se mi zdi nujno, da bi učence pri vseh predmetih ostal pod vplivom močnega pedagoškega duha in da bi ga ta duh oblikoval za učitelja, ne pa za strokovnjaka v tem ali onem predmetu. Na učiteljski šoli ne sme prevladovati vidik stroke in predmeta, čeprav je ta za učiteljevo resnično izobrazbo nujno potreben. Prevladovati mora atmosfera ali duh učiteljevanja v najgloblji pomenu besede, ki mora prevzeti tudi učence in jih oblikovati v dobre učitelje, ker bodo neposredno začutili lepoto in vrednost učiteljskega poklica ter željo, da bi bili oni sami svojim učencem tako dobri učitelji, da bi jim znali prav tako pripovedovati, jim tako jasno razlagati, da bi jih imeli učenci prav tako radi, da bi jih spoštovali itd. Pedagoški duh ne sme biti omejen na ure pedagoških predmetov in tudi pri teh predmetih ne sme po-

stati le snov strokovnega obravnavanja, tako da bi učenci dobili le teoretično definicijo o njem, pa ga ne bi praktično začutili pri svojih profesorjih. Pedagoški duh mora prevečati vse delo na učiteljski šoli. Razlika med navadno srednjo šolo in učiteljsko je precej v tem, da gre prvi za predmetni in strokovni vidik, dočim naj bi bil vsak predmet na učiteljski šoli prevzet pedagoškega duha, ki naj neposredno izhaja iz profesorjev in naj oblikuje bodočega učitelja. Učni program obeh šol je lahko isti, razlika je ta, da naj prežema vse predmete na učiteljski šoli osebni odnos profesorjev do snovi, do učencev in do podajanja samega. Seveda nočem trditi, da je

pedagoški duh za srednjo šolo nepotreben. Prepričan sem celo, da je tudi na teh šolah premalo pedagoškega duha, vendar tam ta duh nima toliko oblikovalnega pomena za učence, ki sami po večini ne bodo postali učitelji. Toda tudi za one dijake, ki gredo iz srednje šole na univerzo, da bi postali profesorji na srednjih šolah, bi bilo zelo dobro, če bi že na srednji šoli začutili ob svojih profesorjih tistega pedagoškega duha iz katerega naj bi pozneje potekalo njihovo lastno kultiviranje učencev.

Dr. Stanko Gogala.

(Dalje prih.)

Splošne vesti

NAŠE NOVE ČITANKE

Redakcijski odbor za sestavo čitank za narodne šole je na svoji seji dne 2. novembra t. l. določil vsebino čitank za II. III. in IV. razred osnovnih šol in je zasnoval organizacijo zbiranja snovi.

1. Vsebina čitank je zamišljena v nastopnem obsegu:

Čitanka za II. razred: Snov o štirih letnih časih: pojavi v narodi in delo v jeseni, pozimi, spomladi in v poletju: vplivi pojavov in dela veselja in žalosti. V tem obsegu: a) biološko fizikalno (živalstvo, rastlinstvo, voda, zrak, orodje in njihova raba); b) geografsko kulturno: vpliv sončnih pojavov v 4 letnih časih; c) družabno kulturno: občina, domovina, prazniki.

Snov ustreza otroškemu duševnemu življenju in iz tega, prav tako po obliki, predvsem iz slovenske narodne in umetne književnosti, tudi izrazitega folklornega značaja.

Čitanka za III. razred: pod naslovom »Ljubo doma, kdor ga ima«. Ureditev s posebnim ozirom na zdravstvo, delitev snovi po 4 letnih časih z osnovno noto: delo, prehrana, zdravje, trpljenje — v naslednjih vidikih: a) biološko fizikalno in gospodarsko: človek in vplivi na človeško zdravje (domače živali, prehrana, rastlinstvo, prehrana, zdravstvo, zdravju škodljive živali in rastline, alkoholi); b) geografsko kulturno: geografske posebnosti širše okolice, vplivi na zdravje; c) družabno kulturno: povesti, pravljice, junške pesmi iz preteklih časov, nepriljeno z oziranjem na zdravstvo.

Čitanka za IV. razred pod naslovom: »Čez hribe in doline«. Kulturne slike koncentrirane v raznih vidikih iz slovenskega ozemlja (v državnih mejah in izven njih), specifične kulturne slike iz Jugoslavije iz vidikov biološko dinamičnega, pridobitnega in geografsko zgodovinskega.

Izbor predvsem iz slovenske umetne in narodne književnosti ter iz srbohrvatske književnosti.

Slovniki del se v čitanki ne sprejme, pač pa se po izdajanju čitank izda poseben priročnik za učitelja po jezikovnem pouku na podlagi čitank.

2. Organizacija zbiranja snovi.

Zbiranje snovi naj se vrši nastopno:

a) Učiteljstvo naj naznanja kaj naj bi prišlo v nove čitanke iz dosedanjih čitank, za to je priporočljivo, da se napravijo poizkusi z otroki in se vidi, za kaj se otroci odločijo.

b) Učiteljstvo naj sporoči svoje konkretne želje in nasvete, kaj so otroci sami našli v slovenski mladinski književnosti, kar bi bilo primerno za sprejem v čitanki.

c) Učiteljstvo naj samo izbira gradivo, ki ga je našlo s čitanjem v slovenski književnosti in smatra zanj, da je primerno in potrebno za čitanke, ter ga dostavlja ali v prepisu ali samo opozarja nanj, kadar je splošno dostopno. V naši narodni književnosti je še mnogo blaga, ki ni objavljeno, tako blago naj se dostavlja v posebnih zapisih.

Tako nekako, vsebinsko pa v vsem podobno. Le škoda, da je ta nadobudni in zelo poučni časopis za slovensko preprosto ljudstvo pozabil v svojih člankih povedati, da je to slovensko preprosto ljudstvo danes po sili razmer moralo v svojih proračunih za šole črtati postavke za vzdrževanje teh vrtov, da ne omenjam nujnih postavk za nakup gnojila, brez katerega ne more biti šolski vrt niti luksuzen niti v osebno korist šolskemu upravitelju, še manj v korist mladini. Lepo in odkritosrčno bi bilo tudi, če bi pristavil, da so njeovi članki s podobno vsebino čisto navaden slager za slovensko preprosto ljudstvo, ki se v težkih razmerah bori za vsak dinar, pa je umevno, da s priročno ljubosumnostjo šteje učiteljstvo mesečno »plačo«, kajti usoda je pač hotela, da so minuli časi, ko si je lahko vsak furman v treh dneh zaslužil toliko, kolikor je zaslužil učitelj v celem mesecu...

Bog te blagoslovi, ti vsevedni glasnik preprostega ljudstva, namen si dosegel, vsaj ponekod, veliko pa jih je, ki so tvoje pomenljive vrstice pomenli kamor spadajo.

Ozrmo se še kam drugam. V letošnji 12. številki leposlovne revije »Modra ptica« je M. M. v noveli »Na pragu« napisala tole:

»Le mene poslušajte! Gospod imajo prav, ko se branijo šole. Še v vsako vas je prišel s šomoštom špetir, nikari z učiteljico, ki je povsodi samo v slab zgled.«

To konstatirajo o pomenu šomoštra (!) in učiteljice (pardon: avtorica novele je ženska!) je avtorica sicer položila v usta stare Polone, ženske, ki je vsako nedeljo sedela v

Poleg teh splošnih navodil se pušča učiteljstvu popolnoma prosta roka za način zbiranja in izbiranja, čim bolj pa se učiteljstvo v to delo poglobi in se zanj zavzame, tem boljše bodo lahko čitanke.

Vse in vsako gradivo naj se dostavi sekciji JUU v Ljubljani sproti, zaključno pa najkasneje do konca tekočega leta.

Originalni prispevki, ki se sprejmejo v čitanki, se honorirajo posebej.

Redakcijski odbor vabi vse učiteljstvo, da pomaga pri zbiranju in izbiranju gradiva, ker bo mogoče sestaviti res dobre in sodobnim zahtevam ustrezajoče čitanke le s sodelovanjem učiteljev. Odbor je uverjen, da se bo vse učiteljstvo z verno lotilo tega dela.

Marsikateri učitelj je v tej ali oni knjigi zasledil biser, ki bi ga rad imel v šolski knjigi. Pri šolskem delu je ugotovil kako je razvnel deco kak sestavek, pesem itd. Vse take izbrane sestavke in odlomke naj učiteljstvo zbira in pošilja sekciji JUU.

Nov banovinski šolski odbor. Dosedanji člani banovinskega šolskega odbora gg. Engelbert Gangl, profesor Franc Vrhovnik, bivši prosvetni inšpektor, Fran Drnovšek in Andrej Skulj, bivša banovinska šolska nadzornika, župnik Janko Barle, župan Valentin Babnik, predsednik županske zveze (št. Vid), bivši župan občine Celje okolica J. Kukovec in župan mesta Slovenska Bistrica dr. Josip Pučnik. — Mesto njih so imenovani za člane banovinskega šolskega odbora gg. profesor Ivan Dolenec, prosvetni inšpektor, Ivan Strkelj, banovinski šolski nadzornik, direktor učiteljstva v p. Anton Dokler, dr. Alojzij Zupan, stolni kanonik, profesor Ivan Prijatelj (Maribor), mizar Jože Arhar (št. Vid) in posetnik Janez Selih iz Dobove pri Konjicah.

POJASNILO. Prepričali smo se, da uvodnika »Ali je to prava pot« v »Jutru« z dne 4. okt. ni napisal g. Vladimir Levstik, kakor se je govorilo na zborovanju gornjegrajskega učiteljstva v Celju dne 5. okt. 1935. — JUU sreško društvo v Gornjem gradu.

V kratkem izide epohalna knjiga

ABESINIJA

nerešeni problem Afrike

Cena broš. knjigi Din 30.—, vez. Din 40.—
Naročila sprejema založba »Dom«, Ljubljana

»Samozaložnik« je nekakšen samostojni kandidat, posebno če ima srečo, da mu reducirajo še plačo. Tiskarna ga tirja vsak čas, zunaj pa leže knjige, ki jih nihče noče plačati. Za ves idealizem je tukaj kopica neplačanih računov. Le nekaj tovarišev je razumelo položaj in so poskrbeli, da je bil edenar nakazan. — Tako nam je potožil tov. Adamič Arnošt iz Zagorja, ki se še enkrat obrača na šole dolžnice s prošnjo, da mu nakažejo 20 dinarjev za mladinski roman »Dva mimo smrti« po ček. računu št. 16744.

gostilni, ker je bila samostojna, je imela svoj poklic in so je bili vsi navajeni, da je moževala...

Lejte tudi Ivan Cankar je časih napisal kaj podobnega o učiteljstvu, da, še s hujšimi očitki ni štedil, a nihče mu ni zameril. On je znal vselej pristaviti zakaj je tako, zakaj ni drugače, ko bi lahko bilo. Avtorica pa bi storila prav, če bi poslej ko je uspešno preštudirala Katarino Veliko, posvetila nekaj tednov študija razvoju in borbi za osamosvojitve slovenskega učiteljstva pa nam o tem nekoč napisala vzpodbuden esej. Založnica bi lahko slovenskemu učiteljstvu prihranila ta literarno-kofetarski poklon.

Pisatelj B. K. je nekje napisal:

»Na mizi je ležala velika vojaška pištola, ki jo je upravitelj prinesel iz svetovne vojne. Učitelj jo je kupil od njega in pokazal je Leonu luknje, ki so jih napravili ostrji projektili. Grozno je moralo biti v tej hiši, da sta kar v sobi streljala. Naravnost blazno je bilo vse to, kar mu je pripovedoval učitelj. Dva meseca je ležal spodaj v kuhinji, ki je ne moreta rabiti, na sami slami. Pozimi zapade globok sneg. Ljudje so tuji. Težko se je razumeti z njimi. Kot žandarje jih gledajo in nobene gostilne ni blizu. Je, toda tam se dobi samo vino, hrana ne. Zato sta na hrani pri Zalki, ki rada pije in ju gosti z juho, v kateri se mnogokrat koplje kak njen las, tudi muhe niso redke...«

»Ko sta s silo odprla vrata nista prvi trenutek videla ničesar. Šele ko je učitelj odgnil gosti zator, je Leo zagledal na postelji ležečo Sonjo. Desnica ji je visela čez rob, postelja je bila krvava in na levi strani prs je

Učiteljski pravnik

—Š Vprašanje: S. M. — »Hvala Bogu!« je v meni zaživelo, ko sem menila, da se mi bo položaj po najnovejši uredbi glede uradniških plač oz. prejemkov vendar le toliko popravil, da bo vredno družinice s 4 otročiji. — Toda — kako razočaranje! Mesto nad Din 1000.—, so mi po plačilnem listu napovedali za mesec november netto prejemkov le Din 383.25. »Ali je to mogoče?!« je zavrelo v meni. Saj so mi nakazovali zadnje 4 mesece poleg plače (po X. položajni skupini) še Din 340.— draginjske doklade in to na podlagi zadevne, že junija t. l. vlozene prijave.

Posredno sem zvedela, da ne le, da ni prišla za mesec november draginjska doklada sploh v postev, marveč, da se mi je od tomesčnega izplačila odtegnilo še onih Din 340.— draginjske doklade, ki sem jih bila prejela za mesec oktober (prikrajšana sem torej t. m. za dvakrat po Din 340.—), ter da če se bom podvzela predložiti novo prijavo, utegnem dobiti meseca decembra draginjsko doklado za mesec november povrnjeno, za ono od meseca oktobra pa da ni nobene pomoči.

Na kogar se v tej zadevi obrnem, vsak pravi, da se je morala tu zgoditi zla pomota.

Prav rada bi zvedela iz pravne posvetovalnice U. T. kakšno je tu pravo pravno stališče: ali je v redu, da se mi je za mesec november ukinila draginjska doklada in po kaki pravici so mi še od plače odtegnili Din 340.— oktobrske izplačane draginjske doklade.

(Davčna uprava v Kamniku je z uradnim tomesčnim potrdilom javila, da mojega moža pridobitna znaša komaj Din 120.—; enako se je glasilo ono uradno potrdilo od meseca junija t. l.)

Kako in kaj naj storim, da mi povrnejo odtegnjeno oktobrsko draginjsko doklado t. j. Din 340.—?

Odgovor: Prejemki za november 1935. so bili odmerjeni in nakazani po uredbi o draginjskih dokladah z dne 19. IX. 1935., št. 37.500/I, ki določa v čl. 4., da poročena uslužbenka nima pravice do osebne doklade. Za oktober vam torej ne pripada osebna doklada. Doklada za november, ki vam je bila odtegnjena, se vam pa povrne s plačo za december po predpisih uredbe št. 39.365/I z dne 24. X. 1935., ki se ni mogla upoštevati pri nakazilu novembrske plače.

Učiteljska tiskarna

—t Razpis dveh literarnih nagrad. Podpisana založnica izda za božič filozofsko knjigo izpod peresa zdravnika dr. Fr. Derganca z naslovom »Svetozor. Prvi zvezek izbranih esejev«. Po zgledu drugih narodov in z namenom, da se razširi zanimanje za filozofijo in literaturo snloh, razpisuje založnica dve nagradi po 2500 Din za dve tiskani, objavljeni kritiki, prvo za ugotovitev pomembnejše stvarne, drugo za ugotovitev pomembnejše logične napake v knjigi. Pozivamo vse slovenske pisatelje starejše in mlajše generacije, da se udeležijo literarne tekme in svoj objavljeni prispevek pošljejo do Velike noči 1936 na naslov, kjer odloči razdelitev nagrad posebna jury strokovnjakov. Po potrebi se rok tekme podaljša. — Ljubljana, dne 1. novembra 1935. — Učiteljska tiskarna.

—t Knaurs Weltatlas, nova ljudska izdaja za leto 1936. 53 barvanih zemljevidov. Cena Din 45.—.

—t Knaurs Konversations Lexikon, nova izdaja za leto 1936. 1900 strani, 2600 slik med tekstom, ter 75 eno- in večbarvnih slik. Cena Din 55.—.

Naročila sprejema Knjižarna »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani.

—t Uradni repertorij ima zopet v zalogi Knjižarna »Učiteljske tiskarne« v Ljubljani in podružnica v Mariboru. Cena Din 12.—.

Lojze Zupanc:

Slovensko učiteljstvo v novelah, črticah in člankih

Med priljubljenimi motivi, ki so v več ali manj posrečeni fabuli obdelani v novelah, črticah in člankih, je tudi učiteljeva figura ali njegova osebnost. Na žalost srečuje človek v sodobnih sličnih obdelavah česče tako izmalichen obraz tega literarnega prizadevanja, da se ne more ubraniti vtisom, da je vodila pero tega ali onega sotrudnika laž, nepoznanje razmer ali pa namenoma prikazana popačenost, ki je česče osoljena tudi s kakšno prozorno tendenčnostjo, katero je v nadaljevanju kaj rado pograbilo učiteljstvu nenaklonjeno časopisje v smradljivih izlivih na učiteljski stan.

Ni še dolgo tega, ko je znani, v poslednjem času večini slovenskega učiteljstva tako zelo naklonjeni časopis pričel prinašati za preprosto ljudstvo članki, v katerih je secciral razne krivice, ki so se zgodile »v senci prejšnjih režimov vernemu in katoliško prekvašenemu delu vzgojiteljev raznih vrst in kalibrov«, ko je v isti mah poročal, kako zelo so na našem podeželju opustošeni in neoskrbovani šolski vrtovi, od katerih nima mladina nikakih koristi, trpeči slovenski kmet pa same izdatke in žalostno zavest, da so njegove žrtve za »te vrtove, ki so samo za luksuz in osebno korist šol. upraviteljev« vržene v dim...

bila strjena kri. Na tleh ob postelji je ležal samokres... Tisti samokres, s katerim sta v pretekli zimi upravitelj in učitelj streljala v steno sobe, da prečena praznoto svojega življenja... Sonja ga je to pot usmerila v svoje srce...

Da, tako so in bodo še pravični pisali o slovenskem »šomoštru« in učiteljici, velečena M. M.

Pravičen sodnik učiteljstvu je bil članek A. J. v članku: »Učiteljstvo zopet tarča strankarskih izpadov?«, ki ga je objavil »Glas naroda« z dne 3. nov. 1935., kjer upravičeno vzklika: »Dajte kvarne strankarsko-politične roke proč od slovenskega poštenega učiteljskega«

Tudi »Jutro« z dne 3. nov. 1935. objektivno poroča v članku »Omerzovi zadnji dnevi« sledeče: »V noči na četrtek sta oba vdrla v šolsko poslopje na Prnovem in stikala po sobah, a nista ničesar našla. Dogovorila sta se, da pojdeti v četrtek zvečer v Gotovlje pri Zalcu, kjer bi napadla in izropala župnika.«

Da, da; tudi Omerza in njegov pajdaš sta se morala na lastne oči prepričati, da pri učitelju ni mogoče ničesar več ukrasti, zato sta se raje odločila za farovž. Ampak, če to ni zabavno...

Več iskrenosti in poštenja, vi vsi, ki se vam pero tako rado zatika v »šomoštru« in učiteljice, pa bodo tudi drugi, ki se pri Vas uče pisarije morali spoznati, da se zares ne izplača zlivati gnojnice na slovensko učiteljstvo, ker je že davno izgubila svoj značilen duh v trenutku, ko se je dotaknila po prosveti prežetih ljudi!